

Ágai Adolf

1836—1916

Ágai Adolf, a magyar irodalom nesztora, a régi generáció utolsó tagja ma éjjel nyolcvan éves korában hosszú betegeskedés után elhunyt. Halálával a magyar íróvilág egyik legnemesebb alakja mulik el. Ez évben még országsszerte ünnepelték abból az alkalomból, hogy nyolcvan éves lett, régi hívei, tanítványai, kik az ő szárnya alatt nőttek fel, eléje járultak és elhalmozták őt szeretetük jeleivel. Kétszeres ünnep volt ez: születési évforduló és ünnepe annak hogy az agg író hosszú betegségében kedvező változás állott be. Azóta újra elhalalmasodott a betegség fölötté és ma éjjel kilobant életének nemes tüze.

*

Ágai az országgal együtt lett azzá, aki lett és kívülről harmónikusnak, könnyűnek és egyenletesnek látszó életműve, kemény és keserves küzdés eredménye tulajdonképpen, amelyben sok van: a szabadságharc idejének megpróbáltatásai, ifjui kenyérgondok, politikai üldöztetés (a későbbi korban) vállalati nyűgök és nem legutolsó sorban az a gond, miként lehetne a külföldi vezérfeuilletonisták, Jules Janin és Ludwig Börne írását magyarrá áttenni, de úgy, hogy az egyszerre legyen börnei és táblabírói is, akár csak egy Tallérossy Zebuloné. Ágai Adolf a jeles Bródy Zsigmonddal

együtt megalapítja a *Látcső* című napilapot. Ne csodálkozzanak e címen, hiszen ugyanakkor volt egy zöldborítékos szépirodalmi lapunk, a *Gombostű* címen, inkább becsüljük meg Ágait ezért is, hogy nekünk irt, nekünk dolgozott akkor is, amikor még ilyen tétován kezdők voltak itt a közállapotok. Nekünk dolgozott, bár dolgozhatott volna egy később társadalom később irodalmának is. A bécsi *Wanderer*, melynek íróasztalai közül az egyik egy magyarzsidó gyereké, a fiatal, csunya és tehetséges *Falk Miksáé* volt, hívta Ágait is és becsült mesterünk később is sokáig dolgozott a *Frankfurter*-nek, a *Fliegende*-nek, a *Gartenlaube*-nek is, ahol kézíratait megmérték, mint csak a ritka értékeket szokták. A szépen hőmpolygón, szinte ősmagyar vizek módjára folyó lusta magyar prózának ez a mestere tökéletesen irt ugyanis németül is. Magyar író volt, német hírlapíró és alapított életében egy napilapot, egy élclapot, egy gyermekujtságot és ebben egyáltalán ő alapította meg a magyar gyermekirodalmat, egy regénytárt (*Regélő*). Saját nevén kívül *Porzó*, *Csicseri Bors*, *dr. Tőkés*, *Forgó bácsi*, *Forgó János* és *Nemo* álneveken dolgozott, mint élclap-szerkesztő túske volt és bors, ha kellett méreg és korbács, mint gyermekíró aranszinü méz, mint tárcaíró kedves, ráérkező, urimódu csevegő, mint író a *Violka Vera* szerzője, a leszüremlett megállapodottság, a tiszta nyugalom, a nonum prematur in annum-szerű tiszta gondosság... Nyolcvannál több esztendő alatt is hol jutott ennyi érkezéshez Ágai Adolf,

aki mindenekelőtt arról is tanúságot tett, hogy nálunk még fizikummal is győzni kell a délgokat.

Ő, aki állandóan nyugat és kelet pere-mén élt és munkában, gondolkodásban, élet-módban is e két világ közt osztódott meg, fél-élettel még abban a Magyarországon élt, ahol az író vagy ur, hazulról független, mint természet, báró *Eötvös József* és aki, noha tehetségére vérbeli, anyagi szempontból nobile officiumként üzi az irodalmat, vagy pedig... A vagy pedig: két keserűség, az egyik a törekenyebb, tartózkodóbb, számra kevesebbet termelni tudó, tehát éhpusztulásra itél *Reviczky Gyula*-féle típus, vagy *Jókai Mór*é, aki hogy ugy élhessen, mint egy középiskális vagy fogmives például, kénytelen száz regényt is megírni, két napilapot szerkeszteni és politizálni. Vagy nagyon gyönyörűnek képzelik Önök a *Jókai életét*? Kora hajnaltól késő estig dolgozott a legnagyobb magyar fantázia, csak azért, hogy tekintete érhesse a *Mouton Rothschild* rubintos csillogását és hogy minden esztendőben tengereituli utat tehessen egészen — Velencéig. Akinek írásiban a legtöbb volt az élet, *Jókai Mór*, nem ért rá élni és megnyugodott, szinte alispáni kényelmű magyar mondatok mesteri szerzőjének, Ágai Adolfnak élete a tizenhétedik évtől fogva elfoglalt, mint *Julius Cézár*é, de robotszerűen az, mint egy bányamunkásé.

Külön tehetsége volt erre is. Mindenre volt tehetsége. Arra hogy horvát kis fiuból

kedélyes és szarkasztikus legyen egyszerre és óránként cserélgethesse magában egy La Fontaine és egy Juvenális lelkét és tehetsége volt arra is, hogy munkától megszakadó testében nyolcvan évnél tovább tisztán és nemesen őrizze az életét. A hosszú élethez is tehetség kell, okosság, mértéktartás, test és szellem vitalitásának egy örök munkában való frissentartása. Ágai Adolfban meg volt ez a tehetség is. Olyan sokoldalú volt, mint kevesen, de mindenben egyformán tökéletes és egyforma mestere — hogy a stilusról szóljak például — a kétsoros élcesattanónak és a bővebbmedrű beszélynek és az egész Ágait kapta az is, aki őt mesterségének és művészetének csak egyik ágában ösmerte meg. A mester régebben munkatársa volt a *Pesti Napló*-nak is. A Vachott Sándor Hölgyfutárjánál kezdte és mondtuk már, hogy pályája hű tükre Magyarország utolsó hatvanosztendeje történetének. Ebbe a történetbe pedig akár egy Jókai Móré, vagy egy Ágai Adolfé beletartozik a *Pesti Napló*-é is. A kegyelet terát amelylyel a magyar tárcza atyamestere, Ágai Adolf halálát tudjuk, egészen a szivünsig ér. Mint családi ékességet szerettük, ami csak melegebbé tette hódolatunkat is, hiszen a tisztelet nem más, mint egy legfelsőbb fokra rívetített büszke szeretet és tisztelni igazán csak azt tudjuk, akit nagyon szeretünk. Ez érzéseink könyeznek a megpihenő mester, Ágai Adolf sírja felé.